

Sygn. akt III AUa 666/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lutego 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska
Sędziowie:	SSA Anna Polak SSA Zofia Rybicka - Szkibiel (spr.)
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 11 lutego 2014 r. w Szczecinie

sprawy M. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o podjęcie wypłaty emerytury z datą wcześniejszą

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 19 czerwca 2013 r. sygn. akt VI U 358/13

1. zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję w ten sposób, że przyznaje ubezpieczonej M. J. prawo do wypłaty emerytury za okres od 1 października 2011 roku do 21 listopada 2012 roku,
2. oddala apelację.

SSA Zofia Rybicka - Szkibiel SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak

Sygn. akt III AUa 666/13

UZASADNIENIE

Decyzja z dnia 18 marca 2013r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił uchylenia decyzji z dnia 7 października 2011r. w części, w jakiej ta decyzja zawiesza prawo do emerytury za okres od dnia 1.10.2011r. do dnia 21.11.2012r.

Ubezpieczona M. J. zaskarżyła powyższą decyzję odwołaniem z dnia 12 kwietnia 2013r. w całości, wnosząc o jej zmianę i przyznanie prawa do wyrównania emerytury za okres od 1.10.2011r. do 21.11.2012r., powołując się na wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012r.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie, powtarzając argumenty powołane w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Wyrokiem z dnia 19 czerwca 2013r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wlkp. Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego z dnia 18 marca 2013r. w ten sposób, że uchylił decyzję z dnia 7 października 2011r. o wstrzymaniu wypłaty emerytury. Sąd ustalił, że M. J., pozostając w stosunku pracy, nabyła prawo do emerytury od 01.08.2009 roku. Decyzją z dnia 7.10.2011r. organ rentowy wstrzymał z dniem 01.10.2011 r. wypłatę emerytury ubezpieczonej na podstawie art. 103 a ustawy o emeryturach i rentach z FUS (w związku z nowelizacją przepisów wprowadzonych ustawą z dnia 16 grudnia 2010r.), albowiem ubezpieczona pozostawała w stosunku pracy. Dnia 22.11.2012r. ubezpieczona wniosła o podjęcie zawieszony emerytury i wypłatę zaległej emerytury. Postanowieniem z dnia 31 grudnia 2012r. organ rentowy wznowił postępowanie. Decyzją z dnia 31 grudnia 2012r. organ rentowy wznowił wypłatę emerytury od 22.11.2012r.

Sąd Okręgowy w rozważaniach wskazał, że zgodnie z art. 190 ust. 4 Konstytucji (Dz.U.1997.78.483) orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego o niezgodności z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą aktu normatywnego, na podstawie którego zostało wydane prawomocne orzeczenie sądowe, ostateczna decyzja administracyjna lub rozstrzygnięcie w innych sprawach, stanowi podstawę do wznowienia postępowania, uchylenia decyzji lub innego rozstrzygnięcia na zasadach i w trybie określonych w przepisach właściwych dla danego postępowania. Jednocześnie podniósł, że zgodnie z art. 145a KPA:

§ 1. Można żądać wznowienia postępowania również w przypadku, gdy Trybunał Konstytucyjny orzekł o niezgodności aktu normatywnego z Konstytucją, umową międzynarodową lub z ustawą, na podstawie którego została wydana decyzja

§ 2. W sytuacji określonej w § 1 skargę o wznowienie wnosi się w terminie jednego miesiąca od dnia wejścia w życie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego.

W ocenie Sądu Okręgowego skarga o wznowienie postępowania została złożona w ustawowym terminie określonym w art. 145a § 2 KPA. Zachodzi w sytuacji ubezpieczonej wskazana podstawa ustawowa wznowienia - art. 145a § 1 KPA.

Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z 13 listopada 2012 r., w sprawie K 2/12 orzekł, że art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych innych ustaw w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, dodanym przez art. 6 pkt 2 ustawy z 16 grudnia 2010 r., w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy, jest niezgodny z zasadą ochrony zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa wynikającą z art. 2 Konstytucji. Wyrok został opublikowany w Dzienniku Ustaw z dnia 22 listopada 2012 r. pod poz. 1285.

Sąd Okręgowy podkreślił, że ubezpieczonej przyznano prawo do emerytury od sierpnia 2009 r., kiedy ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. 2009 r. Nr 153 poz. 1227 ze zm.; dalej jako ustawa), nie przewidywała zawieszenia emerytury w przypadku pozostawania w stosunku pracy. Orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał Konstytucyjny może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego. Skoro Trybunał nie określił żadnego terminu, to art. 103a ustawy utracił moc 22 listopada 2012 r. Niemniej z art. 190 ust. 4 Konstytucji wynika, iż orzeczenie powyższe daje podstawę do wznowienia postępowania zakończony ostateczną decyzją administracyjną wydaną w oparciu o niezgodny z Konstytucją akt normatywny (w sprawie art. 103 a ustawy). Gdyby wznowienie postępowania miało dotyczyć wyłącznie postępowań od daty wejścia w życie orzeczenia Trybunału, to art. 190 ust. 4 Konstytucji byłby bezprzedmiotowy. Skoro ubezpieczona nabyła prawo do emerytury przed 2011 r., to wobec wyroku Trybunału Konstytucyjnego w sprawie K 2/12, nie zachodziły podstawy do zawieszania wypłaty świadczenia. W świetle powyższego Sąd Okręgowy uznał, iż stosownie do treści art. 477¹⁴ § 2 KPC zaskarżoną decyzję należało zmienić poprzez uchylenie decyzji z dnia 7.10.2011r.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. w wywiezionej apelacji zaskarżył w całości wyrok i zarzucił mu naruszenie prawa materialnego:

1/ art. 103a ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2009 r., Nr 153, poz. 1227) przez jego błędną wykładnię, skutkującą zmianą spornej decyzji organu rentowego w sytuacji gdy przedmiotowa regulacja prawna nie uzasadniała nakazania organowi rentowemu podjęcia wypłaty spornej emerytury od dnia 01.10.2011 r. , tj. od dnia jej zawieszenia, do dnia 21.11.2012 r., w związku z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012 r., sygn. akt: K 2/12,

2/ art. 190 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 02.04.1997r. (Dz. U. 1997.78.483) przez jego niewłaściwe zastosowanie w wyniku przyjęcia, że wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 13.11.2012r., sygn. akt: K 2/12, ma moc wsteczną (ex tunc) w sytuacji gdy zastosowanie przedmiotowej regulacji prawnej powinno skutkować przyjęciem mocy obowiązującej wyżej wymienionego wyroku od dnia jego wejścia w życie, tj. od dnia jego ogłoszenia w Dzienniku Ustaw w dniu 22.11.2012r. i na przyszłość (ex nunc) wobec nie określenia przez Trybunał Konstytucyjny w wyżej wymienionym wyroku innego terminu utraty mocy obowiązującej art. 28 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o zmianie ustawy o finansach publicznych oraz niektórych Innych ustaw (Dz. U. Nr 257, poz. 1726 oraz z 2011 r. Nr 291, poz. 1707) w związku z art. 103a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Wskazując na powyższe zarzuty organ rentowy wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja organu rentowego, przy dokładnej analizie żądań wyartykułowanych przez ubezpieczoną oraz przy uwzględnieniu stanowiska organu rentowego, a także treści rozstrzygnięcia Sądu I instancji wraz z jego uzasadnieniem – odnosi swój skutek prowadząc do zamiany zaskarżonego wyroku z powodu wadliwie sformułowanej sentencji orzeczenia, a jednocześnie do oddalenia wywiezionego środka zaskarżenia.

Zaakcentować należy, że ubezpieczona odwołując się od zaskarżonej decyzji organu rentowego z dnia 18 marca 2013r. jednoznacznie wyartykułowała swoje żądanie wnosząc o przyznanie uprawnienia do wyrównania emerytury za okres od 1.10.2011r. do 21.11.2012r. Zaskarżony wyrok przez organ rentowy nie zawiera w swej treści rozstrzygnięcia w przedmiocie tegoż żądania ubezpieczonej.

Sąd Apelacyjny zauważa, że w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zakres i przedmiot rozpoznania sądowego wyznacza przedmiot decyzji organu rentowego i żądanie zgłoszone w odwołaniu wniesionym do sądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2011 r., sygn. akt II UZ 1/11 LEX nr 844747; postanowienie Sądu Najwyższego z 13 maja 1999 r., sygn.. akt II UZ 52/99 OSNP 2000/15//601; postanowienie Sądu Najwyższego z 18 marca 2008 r. sygn. akt II UZ 4/08 OSNP 2009/11-12/163 i inne).

Podkreślenia wymaga, że art. 477¹⁴ k.p.c. normuje wyczerpująco katalog rozstrzygnięć sądu odwoławczego rozpoznającego w pierwszej instancji odwołania od decyzji organów rentowych w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Sąd pierwszej instancji, wydając rozstrzygnięcie merytoryczne, może albo uwzględnić odwołanie § 2 i 3, albo je oddalić § 1 (por. wyrok SN z dnia 23 listopada 2004 r., I UK 15/04, OSNP 2005, nr 11, poz. 161; wyrok SN z dnia 2 października 2008 r., I UK 88/08, OSNP 2010, nr 7-8, poz. 100; postanowienie SN dnia 16 października 2009 r., I UK 116/09, LEX nr 558573; wyrok SN z dnia 27 kwietnia 2010 r., II UK 336/09, LEX nr 604222). Uwzględniając odwołanie, sąd może zmienić zaskarżoną decyzję w całości lub w części (oddalając, odwołanie w pozostałym zakresie), orzekając zarazem co do istoty sprawy (§ 2) albo - w przypadku niewydania decyzji przez organ rentowy - zobowiązać organ do wydania decyzji w określonym terminie, zawiadamiając o tym organ nadrzędny, lub też samodzielnie rozstrzygnąć sprawę, orzekając co do istoty sprawy (§ 3). W szczególności Sąd pierwszej instancji nie może uchylić zaskarżonej decyzji i przekazać sprawy organowi rentowemu do ponownego rozpoznania. W każdym przypadku wadliwości decyzji musi orzec co do istoty sprawy. Gdyby został wydany wyrok kasatoryjny, to podlegałby

on zaskarżeniu w drodze apelacji (por. wyrok SN z dnia 9 marca 1993 r., II URN 4/93, OSNCP 1993, nr 12, poz. 229 oraz postanowienie SA w Gdańsku z dnia 29 kwietnia 1993 r., III AUz 34/93, PS 1995, nr 3, s. 110, z glosą J. Iwulskiego). W odniesieniu do emerytur i rent nie ma prawnej możliwości stwierdzenia nieważności decyzji wydanej przez organ emerytalno-rentowy (wyrok SA w Warszawie z dnia 12 grudnia 2007 r., III AUa 1078/07, OSA w Warszawie 2008, nr 2, s. 183; OSP 2009, z. 7-8, poz. 78, z glosą K. Ślebzaka; wyrok SN z dnia 2 grudnia 2009 r., I UK 189/09, OSNP 2011, nr 13-14, poz. 187). Jednakże od decyzji organu rentowego w przedmiocie nieważności decyzji przysługuje odwołanie do właściwego sądu ubezpieczeń społecznych (uchwała składu siedmiu sędziów SN z dnia 23 marca 2011 r., I UZP 3/10, OSNP 2011, nr 17-18, poz. 233; poprzednio odmiennie uchwała SN z dnia 7 kwietnia 2010 r., II UZP 3/10 OSNP 2010 nr 17-18, poz. 217).

W świetle powyższych rozważań, wobec braku jednoznacznego rozstrzygnięcia o żądaniu ubezpieczonej – Sąd Apelacyjny w punkcie I wyroku zmienił zaskarżony wyrok oraz poprzedzającą go decyzję i przyznał odwołującej prawo do wypłaty emerytury za sporny okres.

Sąd Apelacyjny zważył, że apelacja organu rentowego jest nieuzasadniona. Należy podkreślić, że z chwilą ogłoszenia w Dzienniku Ustaw wyroku Trybunału Konstytucyjnego co do art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r., jedynie potwierdzono niekonstytucyjność przyjętej przez ustawodawcę regulacji prawnej. Sąd Apelacyjny wskazuje przy tym na utrwaloną linię orzecznictwa: orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego stwierdzające niezgodność aktu normatywnego lub jego części z Konstytucją, wchodzące w życie z dniem ogłoszenia, mają skutki retrospektywne, tj. działają wstecz (zob. wyrok z dnia 6.04.2006r., sygn. III AUa 996/05, OSA 2008r. nr 3, str. 6, LEX nr 357749, wyrok z dnia 16.01.2013r. LEX nr 1264372; zob. uchwała składu siedmiu sędziów z dnia 7 grudnia 2006 r., III CZP 99/06, OSNC 2007, nr 6, poz. 79, uchwały z dnia 23 stycznia 2001 r., III ZP 30/00, OSNP 2001, nr 23, poz. 685, z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004, nr 9, poz. 136, z dnia 23 stycznia 2004 r. III CZP 112/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 61, z dnia 23 czerwca 2005 r., III CZP 35/05, OSNC 2006, nr 5, poz. 81 i z dnia 19 maja 2006 r. III CZP 26/06, OSNC 2007, nr 3, poz. 39 oraz wyroki z dnia 10 listopada 1999 r., I CKN 204/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 94, z dnia 19 grudnia 1999 r., I CKN 632/98, niepubl., z dnia 19 kwietnia 2000 r., II CKN 272/00, niepubl., z dnia 15 stycznia 2003 r. IV CKN 1693/00, niepubl., z dnia 9 października 2003 r., I CK 150/02, OSNC 2004, nr 7-8, poz. 132, ze sprost. OSNC 2004, nr 10, s. 131, z dnia 29 października 2003 r., III CK 34/02, OSP 2005, nr 4, poz. 54, z dnia 30 września 2004 r., IV CK 20/04, OSNC 2005, nr 9, poz. 161, z dnia 26 listopada 2004 r., V CK 270/04, niepubl., z dnia 12 stycznia 2005 r., I CK 457/04, niepubl., z dnia 7 października 2005 r., II CK 756/04, "Monitor Prawniczy" 2005, nr 21, s. 1027, z dnia 14 września 2006 r., III CSK 102/06, niepubl., z dnia 15 czerwca 2007 r., II CNP 37/07, niepubl., z dnia 13 grudnia 2007 r., I CSK 315/07, niepubl., z dnia 19 czerwca 2008 r. V CSK 31/08, OSNC-ZD 2009, nr 1, poz. 16, z dnia 20 maja 2009 r., I CSK 379/08, OSNC 2009, nr 10, poz. 172 i z dnia 10 grudnia 2009 r., III CSK 110/09, OSNC 2010, nr 5, poz. 82, a także postanowienia z dnia 7 grudnia 2000 r., III ZP 27/00, OSNAPUS 2001, nr 10, poz. 331 i z dnia 15 kwietnia 2004 r., IV CK 272/03, niepubl.). Od zasady skuteczności wyroku Trybunału Konstytucyjnego *ex tunc* istnieją co prawda wyjątki mające podstawę w przepisach Konstytucji, ale nie zachodzą one w okolicznościach sprawy. Przypadkiem wyłączenia retroaktywności wyroku Trybunału Konstytucyjnego jest wyraźne stwierdzenie w tym zakresie zawarte w sentencji wyroku Trybunału, w której wyłącza retroaktywność w pełnym zakresie, tzn. określa jego skutki na przyszłość. Zgodnie z orzecnictwem Sądu Najwyższego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011 r., sygn. II CSK 335/10, Biuletyn SN z 2011, nr 4, s. 8), wyrok Trybunału Konstytucyjnego nie jest skuteczny *ex tunc*, również w takim zakresie, w jakim naruszałoby to zasadę ochrony praw słusznie nabytych (art. 2 Konstytucji RP). *A contrario*, w przypadku przyznanej emerytury, a ściślej przyznanego prawa do emerytury, wskutek spełniania przez ubezpieczoną wszystkich ustawowych przesłanek, według stanu prawnego obowiązującego na dzień wydania decyzji, a więc w sytuacji prawa słusznie nabytego, ochrona realizacji tego prawa, czyli wypłaty rozciąga się na cały okres. Charakterystyczny zaś przykład wyłączenia skuteczności *ex tunc* wyroku Trybunału Konstytucyjnego wynikający z odroczenia utraty mocy obowiązującej zakwestionowanego przepisu (art. 190 ust. 3 Konstytucji) nie dotyczy niniejszej sprawy, jak też nie może być tłumaczone inaczej niż jego pozostawienie przez oznaczony czas w porządku prawnym i oznacza, że Trybunał Konstytucyjny, mimo stwierdzenia niezgodności aktu z przepisami wyższego rzędu, działając w granicach kompetencji, utrzymuje w mocy normę prawną. Do wskazanej zatem w wyroku Trybunału Konstytucyjnego daty utraty mocy obowiązującej przepis musi być uznany za zgodny z Konstytucją, a tym samym wyłączony jest skutek

retrospektywny takiego wyroku (zob. uchwały Sądu Najwyższego z dnia 3 lipca 2003 r., III CZP 45/03, OSNC 2004, nr 9, poz. 136, z dnia 24 stycznia 2004 r., III CZP 112/03, OSNC 2005, nr 4, poz. 61 i z dnia 23 czerwca 2005 r., III CZP 35/05, OSNC 2006, nr 5, poz. 81, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2006 r., IV CSK 28/06, OSNC 2007, nr 2, poz. 31 oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2008 r., V CZ 73/08, nie publ.). Ustawodawca nie mógł zatem, na podstawie art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. rozciągnąć stosowanie art. 103a ustawy emerytalnej – przepisu ustalającego nową treść ryzyka emerytalnego – na sytuacje przeszłe, tj. wobec osób, takich jak ubezpieczona, które już nabyły prawo do emerytury w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r., czyli w czasie obowiązywania regulacji niezawierającej wymogu rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą dla uzyskania świadczenia emerytalnego. Określając skutki wyroku Trybunał wyjaśnił, że z chwilą ogłoszenia sentencji wyroku w Dzienniku Ustaw utraci moc art. 28 ustawy zmieniającej z 16 grudnia 2010 r. w zakresie, w jakim przewiduje stosowanie art. 103a ustawy emerytalnej do osób, które nabyły prawo do emerytury przed 1 stycznia 2011 r., bez konieczności rozwiązania stosunku pracy. Oznacza to, że obowiązek rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą - jako warunek realizacji nabytego prawa do emerytury - nie będzie miał zastosowania do osób, które nabyły to prawo w okresie od 8 stycznia 2009 r. do 31 grudnia 2010 r. Natomiast przepis ten pozostaje nadal w obrocie prawnym i znajduje zastosowanie do osób, które nabyły prawo do emerytury w momencie jego wejścia w życie i później, tj. od 1 stycznia 2011 r. Przenosząc powyższe rozważania na grunt sprawy, niewątpliwie M. J. znajduje się w kręgu beneficjentów omawianego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z uwagi na treść przepisów obowiązujących w dacie wydania decyzji organu rentowego przyznającego jej prawo do świadczenia emerytalnego.

Stąd też Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 kpc oddalił apelację organu rentowego.

SSA Zofia Rybicka - Szkibieli SSA Urszula Iwanowska SSA Anna Polak